SKATTENYTT

Officiellt organ för Taxeringsnämndsordförandenas Riksförbund

Nr 9/1957 **Årg. 7**

DISTRIBUTÖR AV
MEDDELANDEN FRÅN RIKSSKATTENÄMNDEN

Regeringsrättens yttrande över förslaget till fullföljdsbegränsning i skattemål

I Skattenytt har tidigare i år lämnats en redogörelse för ett förslag till fullföljdsbegränsning i skattemål (nr 3—4, s. 86 ff.). För några år sedan framlades ett annat förslag till sådan begränsning, över vilket Regeringsrätten yttrade sig år 1954. Regeringsrätten har i våras beretts tillfälle att uttala sig i anledning av det nya förslaget, och flertalet av ledamöterna har enat sig om ett gemensamt yttrande. Några ledamöter ha avgivit särskilda yttranden.

En begränsning av rätten att fullfölja talan i skattemål får icke enbart motiveras av en önskan att minska tillströmningen av mål till Regeringsrätten. Fullföljdsbegränsning är ett spörsmål av stor principiell vikt och åtskilliga synpunkter kunna läggas på frågan. Det är att märka att skatterätten är en relativt outvecklad del av den svenska rätten — kommunalskattelagen, vår första moderna inkomstskattelag är ännu icke 30 år. Regeringsrätten har sålunda hittills under en mycket begränsad tid kunnat utöva en rättsbildande funktion. Dessa och andra förhållanden berättigar till en utförlig redovisning av Regeringsrättens synpunkter på det nu aktuella förslaget i vad detsamma avser mål rörande den årliga taxeringen.

I det följande återgives i huvuddrag det yttrande, varom flertalet ledamöter enat sig, samt i sammandrag de särskilda yttranden, som lämnats av några ledamöter.

Bör för rätt till fullföljd i taxeringsmål krävas att målet har viss ekonomisk betydelse och/eller att ändringsdispens medgives?

De av utredningen upptagna huvudfrågor, som nu föreligga till bedömande, äro framförallt två, dels om mål av ringare ekonomisk betydelse böra avskäras från

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

fullföljd, dels huruvida för fullföljd bör krävas ändringsdispens, dvs. att målet slutligt prövas i sak endast om det först i särskilt förfarande befunnits sannolikt att en ändring i sak är påkallad.

Dessa båda frågor böra hållas väl i sär, något som utredningen inte synes tillräckligt ha beaktat i sin motivering. Man kan välja en av de angivna metoderna för begränsning av fullföljden eller båda; det system, som tillämpas i rättegångsbalken och som utredningen nära följt vid utformningen av sitt förslag, innebär att båda metoderna kommit till användning. De ha där fogats den ena till den andra. De avse inte samma sak och ersätta ej, men komplettera varandra. De avskära tillströmningen av mål ur olika synpunkter och på olika sätt. Om man skall nöja sig med endera eller använda båda beror bland annat på vad man väntar av deras avskärande förmåga.

För vår del vilja vi besvara den första frågan jakande. I likhet med RR:s flertal 1954 förorda vi sålunda en ordning, varigenom fullföljd uteslutes för mål av ringare ekonomisk betydelse. I fråga om sättet att genomföra en sådan begränsning av fullföljden står valet i huvudsak mellan å ena sidan en summa revisibilis eller beloppsspärr och å andra sidan en mera fri prövning i dispensväg av vad målet betyder för den enskilde. I detta hänseende vilja vi, i olikhet mot vad som 1954 uttalades av flertalet, förorda metoden med beloppsspärr. De statistiska uppgifter, som utredningen framlagt, synas — mot vad som då antogs — visa att denna metod är att föredraga. Denna och närliggande frågor upptagas vidare i det följande.

Den andra inledningsvis uppställda huvudfrågan, om införande av ändringsdispens, vilja vi däremot besvara nekande. Vi förmena, att utredningen på denna punkt följt rättegångsbalken utan att tillräckligt beakta de väsentliga olikheterna i HD:s och RR:s arbetssätt.

Ett system med dispens som villkor för fullföljd kan tydligen innebära en arbetsbesparing endast om dispensprövningen är väsentligt enklare och snabbare än en slutlig prövning i sak. Detta kan vara fallet, antingen om dispensprövningen gäller en mera begränsad fråga, exempelvis målets ekonomiska betydelse, eller om förfarandet eljest är mycket olika i det ena och det andra fallet. Om, såsom beträffande ändringsdispens, de båda prövningarna gälla detsamma, nämligen om underinstansens resultat i sak bör ändras, kan en besparing vinnas endast om de båda procedurerna ställa väsentligt olika krav på tid och arbete. Så är fallet i HD, där i regel huvudförhandling är formen för målets handläggning i sak. I RR däremot är läget ett helt annat. Det säger sig självt, att ingen besparing av betydelse är möjlig, om först dispensfrågan skall avgöras av tre ledamöter och därefter eventuellt sakfrågan avgöras av fyra ledamöter, i båda fallen på exakt samma material och genom ett helt likartat förfarande.

Utredningen har i detta sammanhang antytt, att en tidsvinst likväl skulle vara möjlig genom att föredragningen i dispensmål gjordes mera summarisk. Detta är emellertid möjligt endast i de fall, där dispens beviljas, men innebär ingen tidsvinst, endast att det dubbelarbete, som systemet skulle medföra, något begränsas. En verklig tidsvinst kan endast uppkomma om dispens *vägras* efter en handläggning, som är kortare än den som nu ägnas ett mål. Det måste dock anses mind-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

re sannolikt, att någon väsentlig förkortning här är möjlig. Vare sig man ser saken teoretiskt eller praktiskt måste det anses vara identiska arbetsuppgifter att konstatera, att "anledning ej förekommer till ändring i det slut, vartill KR kommit", och att — såsom vid ordinär prövning i sak — "ej finna skäl att göra ändring i KR:s utslag". Man måste utgå ifrån att samma material måste föredragas i ena och andra fallet och att arbetet i det hela kräver samma tid.

Även för den som haft och har sympatier för själva principen om ändringsdispens torde de beräkningar av det arbetsekonomiska resultatet av en sådan reform, som utredningen gjort, visa att intet står att vinna på denna väg; denna synpunkt utföres vidare i ett särskilt yttrande av R:rådet Jarnerup.

Skäl för att från fullföljd utesluta mål av mindre ekonomisk betydelse.

I frågan, huruvida rätten att fullfölja till högsta instansen skall avskäras för vissa mål med hänsyn till att de angå mindre värden, kan det vara skäl att framhålla några principiella synpunkter och beröra de betänkligheter, som kunna anföras mot en sådan tanke.

Det behöver inte särskilt framhållas, att en process, även om den formellt avser ett penningvärde, kan ha en betydelse som inte mätes lika lätt som en penningsumma. Frågan om en orätt vederfarits en medborgare är inte ett kvantitativt spörsmål, och från den enskildes synpunkt kan saken mera gälla hans heder, hans anspråk på att bli trodd på sitt ord. Emellertid lär det inte kunna bestridas, att beträffande alla livets förhållanden rent kvantitativa faktorer bli huvudsakligen avgörande för hur mycket intresse och arbete man rimligen kan och vill lägga ned på en angelägenhet, och detta måste gälla både den enskilde och samhället. Vad särskilt angår samhällets apparat för handläggning av de enskilda medborgarnas skiftande mellanhavanden med varandra och med samhället, är det genomgående att denna apparat är uppbyggd i pyramidform, med en bred, lokalt förgrenad första instans, från vilken ären dena i allt snävare cirklar föras vidare till centralmyndigheter och överinstanser. Detta gäller både förvaltning och domstolar och äger veterligen tillämpning i alla länder och rättssystem.

Det viktiga i detta sammanhang är, att det bortfall av mindre betydande ärenden, som sker från den lägre instansen till den högre, i allmänhet äger rum helt av sig självt, alltså genom att sakägarna självmant avstå från att fullfölja. Att det är lagstiftningen, som reser formella hinder för fullföljd, hör till undantagen. Och det kan inte vara något tvivel om att vid detta naturliga bortfall av ärenden skälet ofta är deras obetydlighet.

Ett i förevarande sammanhang närliggande exempel må belysa det sagda. I KR avdömas årligen i runt tal 10.000 taxeringsmål, och av dessa fullföljas i runt tal 2.000. Utan någon undersökning om vilka skäl, som kunna ha föranlett bortfallet av de 8.000 återstående målen, gäller med all säkerhet om en stor del av dessa, att klaganden visserligen inte nått vad han ville men finner saken alltför obetydlig för att åt densamma ägna mera möda och eventuellt kostnader. Om man nu genom en ny lagregel avskiljer ytterligare måhända några hundra av de obetydligaste målen bland de fullföljda 2.000, betyder detta alltså inte, att man i fråga om fullföljdsfrekvensen beträffande obe-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

tydliga mål inför något väsentligt nytt. Att sådana mål i regel falla bort av sig själva ligger i sakens natur; det nya är att denna faktiska regel göres tillämplig även på den relativt ringa del av denna kategori, som trots allt blivit fullföljd.

Vad särskilt angår taxeringsmålen må ytterligare ett par särskilda omständigheter framhävas för deras del. Vad förut sagts om att en process om penningvärde inte alltid kan i betydelsehänseende mätas med penningens mått gäller också taxeringsmålen, men man kan dock inte komma ifrån att de i jämförelse med andra kategorier mål i utpräglad grad äro av rent ekonomisk karaktär. Det är i detta sammanhang även anledning att erinra om att skattesystemet av naturliga skäl i stor omfattning bygger på schabloner och andra ungefärliga bedömningar. Det måste också lita till stickprovskontroller, och man bör räkna med att mycket stora belopp undandragas beskattning blott av det skälet, att kontrollen omöjligen kan vara effektiv i alla detaljer. Mot denna bakgrund bör man se frågan om handläggning av bagatellartade skattemål. I en situation, där man inte anser sig kunna bygga ut skatteväsendet organisatoriskt mera än som skett, ehuru stora vinster säkerligen kunde göras därmed, kan det inte vara rimligt att organisationen till ej obetydlig del skall nödgas syssla med småsummor.

Även om man begränsar sig till de direkta kostnaderna för handläggningen i RR, är missförhållandet mellan dessa kostnader och processföremålets värde stundom direkt stötande. Det behöver inte än en gång framhållas, att denna synpunkt ej får vara ensam avgörande, men det är å andra sidan omöjligt att helt bortse därifrån. Frågan om begränsning av rätten till fullföljd i taxeringsmål kan inte diskuteras utan att det blir nämnt, att enbart domstolens egna kostnader per mål i genomsnitt utgör över 300 kr; därvid har inte medräknats det arbete, som målet vållar hos andra myndigheter.

Ännu en omständighet, som för taxeringsmålens vidkommande kan föranleda en annan bedömning än i övrigt, är instansbyggnadens säregna utseende i denna del. Om en instansordning upptager endast två instanser, anses det i allmänhet svårt att begränsa rätten till fullföljd, och även då instanserna äro tre men den andra är uppdelad på många enheter, måhända med växlande sammansättning, kan det vara betänkligt att begränsa fullföljden till den tredje.

För taxeringsmålens del bör det då erinras om att antalet instanser där normalt är fyra. Fullt jämförligt är detta visserligen ej med andra instansföljder. Förfarandet i första instansen kan icke betecknas som en process i vanlig mening. I andra instansen kommer förfarandet visserligen efter den senaste reformen att i huvudsak bli domstolsmässigt, men det ligger i sakens natur att processen där ofta måste bli summarisk. Likväl är det befogat att reagera mot det stundom hörda talet att en begränsning av rätten att fullfölja talan till RR skulle innebära, att vederbörande "hindras att komma till sin rätt". Den som fått sin sak behandlad i en instansföljd av nu beskrivet slag fram till och med KR, med dess genomfört domstolsmässiga förfarande, kan inte med fog anses rättslös.

I diskussionen har stor betydelse tillmätts det förhållandet, att ändringsprocenten vid fullföljd från KR är stor. Det är obestridligt, att av de till RR fullföljda taxeringsmålen en relativt stor procent

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

ändras, men det är anledning att framhäva några särskilda omständigheter, som komplettera bilden.

Det förtjänar till en början framhållas, att i relation till hela antalet i KR avgjorda mål de som ändras i RR äro få. Det har förut nämnts, att till RR fullföljas endast omkring en femtedel av de mål som avdömas i KR, och att av återstoden en stor del måste antagas vara sådana, där klaganden ej haft framgång men likväl accepterat KR:s avgörande. Även dessa mål böra tagas i betraktande, då man vill giva en rättvis bild av resultatet av KR:s rättskipning.

Det är vidare ej undersökt, om ändringsfrekvensen är lika stor i mål om mindre värden som i övriga. Enligt sakens natur har man rätt att antaga, att den i bagatellmålen är mindre. I den mån ändring föranledes av att ny utredning presterats måste det antagas, att detta oftare är fallet i mål om stora värden, där parterna anse sig kunna kosta på sådan utredning. Ett särskilt skäl för att trots detta stundom mera utredning förebringas i bagatellmål just i sista instans utgör det förhållandet, att en klagande inte kan få ersättning för sina rättegångskostnader och därför söker reda sig utan advokat så långt som möjligt, d. v. s. till näst sista instans, men i den sista skaffar sig sakkunnigt biträde och därefter lägger sin talan och bevisning på riktigt sätt. Om rätten till fullföljd av bagatellmål upphör, bör detta leda till att motsvarande utredning framdeles kommer i KR, och till den del ändringsfrekvensen har denna speciella orsak är den därför intet skäl mot en reform.

Om det över huvudtaget gäller, att en ändringsfrekvens röner inverkan av olika faktorer och inte utan vidare får ses som en mätare på kvaliteten i underinstansernas dömande verksamhet, är detta i särskilt hög grad fallet inom skatteprocessen. Ett skäl härtill är det stora inslaget av rena uppskattningar och allehanda skönsmässiga bedömningar, vilka väl kunna spela stor roll för ändringsfrekvensen men vilka det ej rimligen är lika angeläget att kunna överpröva i flera instanser som vad gäller rättsfrågor och egentlig bevisprövning.

Till sist må understrykas, att det från intet håll torde ifrågasättas att i detta hänseende införa en stel värdegräns, lik den som gäller enligt rättegångsbalken, så att mål avseende skatt upp till visst belopp alltid skulle vara avskurna från fullföljd. Då man på nu förevarande område överväger en anordning för fullföljdsbegränsning med hänsyn till målets ekonomiska vikt, torde alltid avses dess *relativa* vikt, således hur betydelsefullt målet kan anses vara för den person det angår, med hänsyn tagen till hans ekonomiska förhållanden. Denna relation kan bestämmas på olika sätt, och hur tanken bör praktiskt tillgodoses skall upptagas i annat sammanhang, men det är av vikt att under alla förhållanden avsikten är att för mindre inkomsttagare de skattebelopp som kunna komma under prövning i högsta instans skola vara lägre än vad fallet blir för större inkomsttagare.

Sättet att från fullföljd utesluta mål av mindre ekonomisk betydelse.

Den gradering av målets ekonomiska betydelse, som enligt vad förut nämnts bör ligga till grund för en begränsning av fullföljdsrätten, kan genomföras på olika sätt och med större eller mindre differentiering.

Längst i fråga om möjligheten till sådan differentiering går det förslag, till vilket flertalet av RR:s ledamöter tidigare anslutit sig, nämligen förslaget att RR skulle i dispensväg obunden av siffergränser o. d. pröva, om målet kunde anses äga sådan betydelse för den skatt-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

skyldige, att fullföljdsrätt borde medgivas.

Alternativet till detta förslag är en anordning i någon form med siffermässigt angivna gränser; härvid äro olika system möjliga.

Till en början kan anmärkas, att en differentiering ligger redan däri att, såsom utredningen föreslagit, gränsen anknytes till den taxerade inkomsten respektive förmögenheten, inte till den skatt som skall utgå för den omtvistade skillnaden i taxerat belopp. Till följd av skatteprogressionen innebär detta, att gränsdragningen i viss mån sker efter målets relativa ekonomiska betydelse. En sådan anknytning till det taxerade beloppet kan motiveras redan av praktiska skäl, men den har alltså även denna differentierande innebörd.

Ännu ett steg på samma väg tages, om gränsen för den ändring av det taxerade beloppet, som må sökas hos RR, angives icke i ett absolut tal i kronor utan i procent av samma taxerade belopp, alltså enligt en glidande skala. De ytterligheter, som här komma i fråga, äro alltså antingen enbart ett absolut tal, exempelvis för inkomsttaxeringen 2.000 kr, eller enbart en procentuell andel av det taxerade beloppet. Mellan dem kunna tänkas olika kombinationer och medelvägar; en sådan har utredningen valt, med — beträffande inkomsttaxeringen — en absolut gräns vid 2.000 kr, kombinerad med en glidande skala efter 20 % för taxerade belopp på 10.000 kr och lägre.

Det är av flera skäl vanskligt att träffa ett val mellan de möjligheter som sålunda erbjuda sig.

Den fria värdeprövningen ger tydligen de största möjligheterna att låta bedömningen bero av den enskildes förhållanden och taga hänsyn till individuella omständigheter av skilda slag. Den löser också på ett enkelt sätt vissa komplikationer, som åtfölja ett mera sifferbundet system och som i fortsättningen skola beröras i anslutning till frågor om särskild intressedispens och om fullföljdsrätt för den klagandes medparter och motparter. Slutligen erbjuder den möjlighet att ur reformen utvinna en effektiv arbetsbesparing, med en följsam anpassning till fullföljdsfrekvensen i stort, till penningvärdets förändringar och andra växlande faktorer av betydelse.

Att beloppsspärren i stället är "öppen", d. v. s. på ett eller annat sätt bestämd i siffror, har å andra sidan uppenbara praktiska fördelar. Om fullföljdsrätt föreligger kan angivas redan i KR:s utslag, och RR behöver ej betungas med ett dispensförfarande i varje mål. Vad angår den kvantitativa effekten, tyder den av utredningen anförda statistiken på att den fria prövningen måhända inte skulle kunna giva en så avsevärt mera effektiv begränsning av fullföljden, som tidigare antagits.

Ett övervägande av nu anförda omständigheter synes giva vid handen, att med en öppen spärr äro förenade så avsevärda praktiska fördelar, att detta system är att föredraga framför en mera fri prövning.

Även valet mellan olika metoder att utforma en öppen spärr erbjuder svårigheter. Mot tanken på ett absolut tal som enda spärr talar den omständigheten, att för flertalet skattskyldiga progressionens förut omnämnda differentierande effekt inträder först vid inkomstbelopp över 10.000 kr och att spärren därför ända upp till denna gräns skulle verka alldeles "stelt". Den motsatta ytterligheten, att enbart eller i huvudsak gå efter en procentuell gräns — i praktiken väl alltid

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

kompletterad med en tämligen hög, fix summa, vid vilken fullföljdsrätt alltid skulle inträda — har vissa skäl för sig men torde alltför mycket skilja sig från vad som följer av sakens natur. Det är anledning att erinra om vad förut sagts därom att det i varje instansordning sker ett naturligt bortfall av mål vid vandringen upp genom instanserna, och i fråga om mål angående penningvärden torde detta bortfall ske i huvudsak efter målets ekonomiska vikt mätt i absoluta tal, sannolikt endast i mindre mån efter deras relativa vikt för den klagande. Då lagstiftningen genomför en ytterligare begränsning, vilken kan ses som en konsekvens av det bortfall, som redan äger rum självmant, är det av vikt att de självverkande och de lagliga bortfallsgrunderna inte skilja sig åt allt för mycket.

Det bör särskilt framhållas, att en procentregel av detta slag i förening med progressionen i skattesatser skulle innebära, att två differentieringsgrunder lades på varandra, med en samm nlagd effekt som åtminstone i vissa fall skulle bli alldeles orimlig. Det torde därtill ställa sig svårt att finna ett procenttal, som är lämpligt för olika inkomstlägen: om den skala, utefter vilken talet skall tillämpas, blir mycket lång, torde komma att väljas ett så lågt tal, att ovanför spärren alltjämt skulle komma ett stort antal mål angående bagatellbelopp.

En lämplig avvägning torde vinnas, om man, såsom utredningen gjort, kombinerar ett absolut tal med en glidande skala, den senare tillämplig i de lägre inkomstgrupperna. I anslutning till vad förut sagts bör den glidande skalans uppgift därvid anses vara att åstadkomma den önskade differentieringen efter målets relativa vikt, i den mån detta inte vinnes redan genom skatteprogressionen. Vid en sådan kombination äro således tre siffermässiga bestämningar att göra: a) det absoluta talet, b) det procenttal, som skall utgöra gräns i den glidande skalan, och c) det inkomstbelopp, vid vilken denna skala skall börja tillämpas. Tydligen måste a) vara en funktion av b) och c). — Här och i det närmast följande resonemanget avses tills vidare endast inkomsttaxeringen, och exemplen antagas avse fysiska personer.

Utredningen har vid valet av absolut gräns, 2.000 kr, tagit till utgångspunkt den gräns som satts i rättegångsbalken, 1.500 kr, och därmed jämfört de skattebelopp varom nu skulle bli fråga i olika inkomstlägen. Det är obestridligt, att om hinder resas för fullföljd till högsta instansen av belopptvister mellan det allmänna och den enskilde, det är oegentligt att draga gränsen snävare än som skett beträffande sådana tvister enskilda emellan. Emellertid måste beträffande den i rättegångsbalken dragna gränsen göras en viktig erinran. Den här gällande beloppsspärren tillkom år 1915 och betydde i den tidens penningvärde det flerdubbla mot vad samma summa nu innebär. Förklaringen till att den inte senare blivit höjd torde ligga däri, att numera tyngdpunkten i begränsningen av fullföljd till HD inte ligger i beloppsspärren utan i kravet på ändringsdispens. Prövningen i detta hänseende anses allmänt vara sträng, och så länge detta är fallet, har beloppsspärren ringa betydelse. Om, såsom i annat sammanhang förordas, något krav på ändringsdispens inte stadgas för RR:s del, kommer begränsningen här i huvudsak att bero av beloppsspärren, och det blir av avgörande betydelse att denna verkligen drabbar sådana mål, vilka i nutida penningvärde måste sägas angå obetydliga summor. I varje fall bör jämförelsen med rättegångsbalken inte vara utslagsgivande.

Emellertid torde ett övervägande av de tre här avsedda siffermässiga bestämning-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

arna och deras inbördes samband visa att det är mera givande att låta diskussionen utgå, inte från det absoluta talet utan från de båda andra.

Vad först angår procenttalet för den glidande skalan, kan det ifrågasättas, om ej den av utredningen valda gränsen, 20 %, är för låg. Det bör uppmärksammas, att marginalbeskattningen här i de flesta fall stannar vid 25 % i runt tal, varför det skattebelopp som här i fråga oftast inte utgör mer än 5 % av årsinkomsten. Det kan med skäl ifrågasättas, om detta är tillräckligt för att anse målet kvalificerat för handläggning i högsta instans. För det här ifrågavarande ändamålet, dvs. att skapa en mjuk övergång från de lägre inkomsterna till dem där den absoluta gränsen tager vid, kan det inte vara nödvändigt att skalan börjar så lågt som utredningen föreslagit. En höjning till 25 % synes vara motiverad.

Vad angår den inkomst, vid vilken den glidande skalan skall börja, kan följande anmärkas. Progressionen inträder för ensamstående skattskyldiga ungefär vid 6.000 kr och för gifta skattskyldiga vid 12.000 kr eller något därunder. Då såsom förut framhållits, den glidande skalan bör anknyta till progressionen, synes det vara lämpligt att gränsen sättes till 12.000 kr, eller det belopp, vid vilket progressionen för alla kategorier skattskyldiga blir effektiv.

Av dessa förslag beträffande procenttalet och skalans början följer, att det absoluta talet, eller den egentliga summa revisibilis, sättes till 3.000 kr.

Med den här föreslagna ordningen, en summa revisibilis av 3.000 kr, för inkomster under 12.000 kr ersatt med en glidande gräns vid 25 %, skulle de skattebelopp, som kunde komma i fråga, röra sig om följande. Om man i stort sett räknar med marginalskatter på 25 à 70 %, skulle skattebeloppet i regelfallet röra sig mellan 750 och 2.100 kr för olika inkomstlägen, medan med tillämpning av den glidande skalan beloppet skulle kunna vara lägre. Genomföres det i annat sammanhang framlagda förslaget om en dubbel spärr, varvid även den beskattningsbara inkomsten skulle komma i betraktande, kommer det lägsta skattebelopp, som kan stå på spel i ett fullföljt mål, att ligga omkring 150 kr.

Om man ser till den arbetsbesparande effekten — något som dock enligt vad förut framhållits inte bör vara ensamt utslagsgivande — kunde det vara skäl att draga gränserna betydligt högre. Något försök att beräkna det siffermässiga resultatet av en begränsning, sådan den här föreslagits, skall dock ej göras i detta sammanhang; alla sådana beräkningar äro mycket vanskliga. Det bör emellertid framhållas, att utredningen statistiskt undersökt dels hur en fast summa revisibilis skulle verka, dels effekten av en glidande skala, men att ingen kombination gjorts av dessa båda undersökningar. Man saknar således hållpunkter för att bedöma verkan av vad utredningen i detta hänseende föreslagit, dvs. en fast summa revisibilis i kombination med en glidande skala.

Om en summa revisibilis av 3.000 kr väljes för inkomsttaxeringen, kan det vara tveksamt vad som bör gälla för förmögenhetstaxeringen. Skatteskalorna äro inte fullt jämförbara, och det kan även anföras, att förmögenhetsskatten såtillvida drabbar hårdare än inkomstskatten, som den dels i regel måste bäras vid sidan av denna, dels utgår även på förmögenhet som inte lämnar någon avkastning. Även med beaktande av den sistnämnda synpunkten tala emellertid vissa skäl för någon höjning av summa revisibilis utöver vad utredningen föreslagit även vid förmögenhetstaxeringen.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

Särskilda frågor om dispens och om subsidiär fullföljdsrätt i vissa fall.

En mycket viktig fråga, som av utredningen berörts endast helt kort, gäller den om intressedispens. Det är uppenbart, att ett medgivande till intressedispens kan betyda mycket för den arbetsbesparande effekt, som vinnes med en summa revisibilis; i sämsta fall kan dispens helt urholka effekten. Frågan är särskilt viktig beträffande taxeringsmål, eftersom dessa ordinärt gälla avgörandet för blott ett år, men den uppdragna tvistefrågan ofta måste väntas återkomma ett eller flera följande år. Om därför intressedispens skulle i princip medgivas på denna grund, skulle verkan av summa revisibilis säkerligen i ej ringa mån upphävas.

Det synes vara nödvändigt, att en summa revisibilis i taxeringsmål undantagslöst anslutes till det årliga belopp, som tvisten gäller, utan hänsyn till att frågan kan äga betydelse för flera år. En bestämmelse av annan innebörd skulle vara utomordentligt svårtillämpad. Ofta kan man i hithörande fall endast antaga, att tvistefrågan kommer att äga betydelse för två eller flera år framåt, men någon verklig beräkning av dess totala siffermässiga betydelse är i allmänhet inte möjlig. Det principiellt oriktiga i en intressedispens i dessa fall framträder särskilt om man bestämmer summa revisibilis till viss procentuell andel av det för året taxerade beloppet. Från en på dylikt sätt bestämd summa revisibilis kan man uppenbarligen inte dispensera på den grund att tvistefrågan kan återkomma följande år, men då måste detsamma gälla i de högre inkomstlägen, där summa revisibilis går över från ett relativt tal till ett absolut; åtminstone i gränsfallen vore det omöjligt att förfara annorlunda.

Det viktigaste av utredningen anförda skälet för en intressedispens är således ej ägnat att stödja förslaget, och det återstår att avgöra, om ens en väsentligt modifierad regel härom är behövlig. Vad utredningen i övrigt anfört därom synes inte utgöra tillräckligt skäl för ett undantagsstadgande av så vanskligt slag, varför förslaget om intressedispens helt avstyrkes.

Om en part, som tappat i KR, får rätt att fullfölja enligt en regel om summa revisibilis, bör samma rätt tillkomma hans motpart, om denne likaledes tappat i KR men inte till sådant belopp, att han redan enligt huvudregeln har fullföljdsrätt. Om båda parterna klagat i KR och denna således har frihet att träffa ett avgörande mellan yrkandenas yttergränser, böra parterna ha möjlighet att genom fullföljd giva RR exakt samma handlingsfrihet. Det skulle te sig oegentligt och alltför slumpartat, om det val som KR träffade inom den givna skalan skulle kunna medföra, att vad som återstode åt den ena gränsen skulle nå över summa revisibilis men vad som rymdes åt det andra hållet ej skulle vara tillräckligt härför. — Den fullföljdsrätt, varom här är fråga, skulle alltså vara beroende av att besvär anförts av den part, som har sådan rätt redan enligt huvudregeln.

Något dispensförfarande synes ej erforderligt för att nå detta syfte, utan rätten till fullföljd bör kunna givas direkt i KR:s fullföljdshänvisning.

Med det egentliga motpartsfallet böra likställas sådana situationer, där ett bifall till partens talan kan giva anledning för motparten att yrka ändring i annan persons taxering. Sålunda kan ändring i minderårigs taxering giva anledning till ändring i hans föräldrars taxering, bifall till ett yrkande om avdrag för periodiskt understöd föranleda att mottagaren bör be-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

skattas för understödet, befrielse från beskattning för en intäkt leda till att annan person anses rätteligen hava åtnjutit intäkten osv. Det rör sig härvid om ett och samma belopp, som kan äga betydelse för olika personers taxering, men frågan om fullföljdsrätten kan ligga olika till. Uppenbarligen bör fullföljd här vara tillåten så snart detta är fallet i det primära målet.

Även i vissa fall av processgemenskap på samma sida kunde det ifrågasättas, om inte undantagsvis fullföljdsrätt borde givas för klagande som ej ensam uppnår summa revisibilis. Särskilt där saken angår en juridisk person eller annan förvaltningsenhet men av rent taxeringstekniska skäl delägarna i enheten taxeras var för sin del i vinsten, kan det finnas skäl att summa revisibilis ej räknas separat för dem; det sagda gäller särskilt för handelsbolag och fastigheter. Ett annat fall, där liknande synpunkter göra sig gällande, är mål om värdering av aktier i familjebolag, uppdelade på föräldrar och barn eller mellan syskon.

För en särregel i dylika fall talar det samband som råder mellan parterna och i sak mellan målen. Å andra sidan kan naturligtvis sägas, att om en spärr av detta slag införes den bör tillämpas konsekvent och måste beräknas medföra att närliggande fall stundom behandlas olika, hur föga tilltalande detta än må te sig. Det skulle också vara förenat med praktiska svårigheter att genomföra en särskild ordning i detta hänseende, helst om mål med sådant inre samband anhängiggjordes på skilda platser och vid olika tider.

Om ändringsdispens ej införes och frågorna om fullföljdsrätt för klagandes medpart och motpart lösas genom särskilda undantagsbestämmelser, bortfalla utredningens motiv för en allmänt formulerad reservregel om dispens "med hänsyn till omständigheterna". Det är angeläget att undvika en så vagt formulerad dispensregel, då den inte ger den klagande någon som helst vägledning om vilka skäl som kunna motivera dispens och skulle kunna ge anledning till ett planlöst och fruktlöst dispenssökande i stort antal.

Av de olika dispensfall, som kunna komma i fråga, skulle därefter återstå endast prejudikatdispens. En sådan kan naturligtvis ej undvaras, och det är anledning att något framhålla dess betydelse i det föreslagna systemet. Utredningen har med fog understrukit, att begreppet prejudikat har en annan valör i skatterätten än inom exempelvis privaträtten. I den förra har man behov av en mycket rikare och mera differentierad vägledande judikatur, och på detta område böra fordringarna för prejudikatsdispens därför ställas väsentligt lägre. Ej sällan äro inom skatterätten förhållandena sådana, att det för en effektiv vägledning i betydelsefulla specialfrågor är otillräckligt med ett eller ett par prejudikat utan kräves en hel serie avgöranden under något varierande förutsättningar

R:rådet *Hedborg* har med instämmande av R:råden *Wilkens, Rudewall* och *Björkholm* i ett särskilt yttrande anslutit sig till vad majoriteten uttalat rörande en beloppsspärr, kompletterad med möjlighet till prejudikatdispens men samtidigt framhållit att utredningsmaterialet icke lämnar svar på frågan vilken vinst ur arbetsbesparingssynpunkt som vore att påräkna vid en fullföljdsbegränsning. Vad angår de speciella problem som majoriteten upptagit till diskussion framhålles att dessa frågor icke gå att lösa inom ramen för ett remissyttrande.

R:rådet *Thelander* anser att reformen bör anstå och framhåller i sammanhanget som sin mening, att arbetshopningen i RR haft sin grund i skattelagstiftningens komplikation, i skatteprocessens utformning,

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06

i de bedömande och dömande underinstansernas sätt att fungera samt i skattetryckets höjd.

R:rådet *Quensel* har sammanfattat sina erinringar mot förslaget i väsentligen följande punkter:

Fullföljdsförbud för fall, då summa revisibilis uppnåtts, är intet verkligt fullföljdsförbud och bör bortfalla.

Summa revisibilis bör, åtminstone i fråga om inkomsttaxeringar, göras mera varierande efter målens ekonomiska betydelse för de skattskyldiga, som vilja klaga, så att kraven å rättvisa och effektivitet bättre tillgodoses och icke alla mål, som röra mer än några få tusen kronor, falla utanför fullföljdsförbudet, oavsett vilken betydelse de äga för klaganden.

RR bör äga möjlighet att meddela dispens från fullföljdsförbudet, när RR finner särskilda skäl påkalla sådan eftergift.

Det bör få bero på RR att bestämma huruvida av part hos RR anförda nya grunder för partens talan skola upptagas till prövning.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:03:06